

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ہجرت حضرت محمد ﷺ

مبدأ تاریخ و تحول

دوره چہارم، شمارہ اول

نام جزوه: هجرت حضرت محمد ﷺ مبدأ تاریخ و تحول

نویسنده: هیأت تحریریه موسسه در راه حق

ناشر: موسسه در راه حق

نوبت چاپ: مکرر

تاریخ چاپ: ۱۳۹۶ هـ ش

چاپخانه: سلمان فارسی

نشانی: قم، خیابان آیت الله مرعشی نجفی (ارم)

کوچه ۲۰ - پلاک ۱۰ - موسسه در راه حق

تلفن: ۲-۳۷۷۴۳۲۲۱ (۰۲۵)

www.darrahehaq.com

سامانه پاسخگویی پیامکی: ۱۰۰۰۲۲۲۳۳۳

رایگان

فهرست مطالب

- ٥..... ترک وطن در راه هدف
- ٦..... یثرب آماده ی پذیرفتن اسلام
- ٨..... توطئه ی قتل پیامبر (صلی الله علیه وآله)
- ١٠..... جانبازی علی (علیه السلام)
- ١٣..... به سوی یثرب
- ١٧..... درسی از هجرت

دوره چهارم ، شماره یک / ۵

ترک وطن در راه هدف

پیامبر اسلام (صلی الله علیه وآله) مخالفت ها و کارشکنی های شدید و دسته جمعی مکیان را از پیشانی و خطوط چهره ی آنان می خواند و می دانست مردمی که در تعصّب های غلط، خرافات و جهالتها غرقند، به این آسانی ها از عقاید و اعمال خود دست بردار نیستند و نجات آنان محتاج فداکاری ها، زحمات طاقت فرسا و مبارزات دامنه دار می باشد.

رسول اکرم (صلی الله علیه وآله) با دید وسیع خود، این دورنمای تاریک و پرپیچ و خم را می دید و با چنین بصیرتی پرچم رسالت و تبلیغ را به دوش

۶ / هجرت حضرت محمد ﷺ مبدأ تاریخ و تحول

گرفت و صبر و بردباری را پیشه ی خود ساخت، پیامبر اسلام در برابر کارشکنیهای مخالفین ۱۳ سال در مکه مبارزه کرد.^۱ ولی دشمنان اسلام دست از عمل شیطانی خود برنداشتند و با تمام قوا علیه اسلام کوشیدند. در این موقعیت رسالت جهانی پیامبر ایجاب می کرد که محل فعالیت و اردوی تبلیغ را تغییر دهد و به محیطی آرام و مناسب کوچ نماید.

یثرب آماده ی پذیرفتن اسلام

بعضی از بزرگان قبیله ی «خزرج» در موسم حج به مکه آمدند و در مسجدالحرام با پیامبر ملاقات کردند.

۱. کامل ابن اثیر، طبع بیروت ۱۳۸۵ قمری، ج ۲، ص ۱۰۸.

دوره چهارم ، شماره یک / ۷

رسول اکرم آنان را به اسلام که دین صلح و برادریست، دعوت کرد و آنها که از اختلافات ریشه دار خود با طائفه ی «اوس» به جان آمده بودند، گمشده ی خود را یافتند و از جان و دل اسلام را پذیرفتند.

خزرجیان در هنگام مراجعت از پیامبر؛ مبلغ و راهنمایی، خواستند حضرت، «مصعب بن عمیر» را همراه آنان روانه کرد و بدین ترتیب اهل شهر یثرب، از طلوع خورشید اسلام، با خبر شدند و برای بررسی آیین جدید شتافتند. آنچه بیش از هر چیز مردم را برای گرویدن به اسلام آماده می ساخت؛ شنیدن آیات نورانی و جذاب قرآن بود. «مصعب» گزارش اسلام آوردن بزرگان اوس و خزرج را به پیامبر(صلی الله

۸ / هجرت حضرت محمد ﷺ مبدأ تاریخ و تحول

علیه وآله) نوشت و بعداً عده ی زیادی از کسانی که از یثرب برای شرکت در مراسم حج به مکه آمده بودند پنهانی با پیامبر، نیمه شب ملاقات کردند.

مسلمانان یثرب در راه به ثمر رسیدن نهال اسلام با پیامبر (صلی الله علیه وآله) بیعت کردند و متعهد شدند همان طور که از زن و فرزند خود حمایت می کنند از پیامبر (صلی الله علیه وآله) نیز حمایت نمایند^۱.

توطئه ی قتل پیامبر (صلی الله علیه وآله)

هنوز سپیده ی سحر، قلب سیاه شب را نشکافته بود که قریشیان از پیمان مسلمانان یثرب باخبر شدند و برای خنثی کردن آن و جلوگیری از

دوره چهارم ، شماره یک / ۹

پیشروی پیامبر(صلی الله علیه وآله) به جنب و جوش افتادند. بدین منظور در دارالندوه (محل اجتماع قریش برای داوری) شورایی تشکیل گردید و پس از مشورت فراوان قرار شد از هر قبیله یک نفر انتخاب شود و شبانه به خانه ی پیامبر(صلی الله علیه وآله) بریزند و او را به قتل برسانند تا اساس دعوت اسلامی متلاشی گردد.^۱

خدا، پیامبر را از نقشه ی دشمنان آگاه ساخت و به او فرمان داد که شبانه از مکه خارج شود.^۲

۱ . - تاریخ طبری، ج ۳، ص ۱۲۲۹ - اعلام الوری، ص ۶۱ - ۶۲ .

۲ . تاریخ طبری، ج ۳، ص ۱۲۳۱ - بحارالانوار، ج ۱۹، ص ۶۰ .

۱۰ / هجرت حضرت محمد ﷺ مبدأ تاریخ و تحول

محمد (صلی الله علیه وآله)، پس از رسیدن وحی دایر بر هجرت، تصمیم گرفت زادگاه خود را ترک گوید.

جانبازی علی (علیه السلام)

پس از آن که پیامبر مأمور شد به یثرب حرکت کند، علی (علیه السلام) را طلبید و اسرار خود را به او گفت و امانتهای مردم را بدو سپرد تا به صاحبانش برگرداند و آنگاه فرمود: من باید هجرت کنم ولیکن تو لازم است در بستر من بخوابی، علی (علیه السلام) پذیرفت و در بستر رسول خدا خوابید و خطرهایی

دوره چهارم ، شماره یک / ۱۱

که پیامبر(صلی الله علیه وآله) را تهدید می کرد
برخود هموار کرد^۱.

جانبازی علی(علیه السلام) به اندازه یی
خالصانه و پر اهمیت بود که خداوند آن را در قرآن
مجید ستوده است^۲.

پیامبر(صلی الله علیه وآله) به غار ثورمی رود

هنگامی که پاسی از شب گذشت دشمنان دور
خانه‌ی پیامبر را محاصره کردند تا نقشه‌ی شیطانی
خود را پیاده کنند، ولی از آنجا- که خداوند یار و

۱. سیره‌ی ابن هشام، ج ۱، ص ۴۸۱ - تاریخ طبری، ج ۳،
ص ۱۲۳۲.

۲. بحارالانوار، ج ۱۹، ص ۷۸.

۱۲ / هجرت حضرت محمد ﷺ مبدأ تاریخ و تحول

پشتیبان پیامبر است، او را از این مهلکه هم، نجات داد.

پیامبر در حالی که آیاتی از سوره ی «یس» را می‌خواند از منزل خارج گردید و از بیراهه به طرف غار ثور که در بیرون مکه بود رفت و ابوبکر نیز از جریان با خبر گشت و با پیامبر همراه گردید.^۱

کفار با شمشیرهای برهنه به طرف بستر پیامبر هجوم آوردند، ولی با کمال تعجب علی (علیه السلام) را به جای آن حضرت دیدند و با حالتی آشفته پرسیدند: «محمد (صلی الله علیه وآله) به کجا رفت؟» علی (علیه السلام) فرمود: «مگر من از جانب شما

دوره چهارم ، شماره یک / ۱۳

نگهبان او بودم؟ شما قصد اخراج او را داشتید، او هم از شهر خارج شد».^۱

قریش که همه ی نقشه های خود را، نقش بر آب دیدند، به اقدامات حاد دست زدند. ولی به جایی نرسیدند.

به سوی یثرب

پیامبر پس از سه روز توقف در غار ثور، به سوی یثرب حرکت کرد.^۲

شخصی از مکیان به نام «سراقة بن مالک» رسول اکرم را تعقیب کرد، ولی پس از آن که پای

۱. اعلام الوری، ص ۶۳.

۲. سیره ی ابن هشام، ج ۱، ص ۴۸۶ - بحارالانوار، ج ۱۹، ص ۶۹.

۱۴ / هجرت حضرت محمد ﷺ مبدأ تاریخ و تحول

اسب او سه بار به زمین فرو رفت و او را به زمین افکند؛ توبه کرد و برگشت.^۱

پیامبر در ۱۲ ربیع الاول به «قبا» رسید^۲ و چند روزی^۳ در آنجا بسر برد.

ابوبکر خیلی اصرار کرد که آن حضرت به یثرب حرکت کند ولی پیامبر نپذیرفت و به ابوبکر فرمود:

۱. سیره ی ابن هشام، ج ۱، ص ۴۸۹. بحار الانوار، ج ۱۹، ص ۸۸.

۲. کامل التواریخ، جزء دوم، طبع بیروت، ۳۸۵ قمری، ص ۱۰۶ - قبا مکانی است نزدیک مدینه.

۳. تاریخ طبری، ج ۳، ص ۱۲۴۵.

دوره چهارم ، شماره یک / ۱۵

علی مرا با جان خود حفظ کرده است و بهترین
اهل بیت من و پسر عم و برادر من است از اینجا
حرکت نمی کنم تا علی به من ملحق گردد.^۱
علی (علیه السلام) پس از انجام مأموریتی که به
او واگذار شده بود خود را در «قبا» به پیامبر رسانید
در حالی که پایش چنان صدمه دیده بود که قدرت
راه رفتن نداشت.

پیامبر (صلی الله علیه وآله) با مهربانی او را در
آغوش کشید و از آب دهان خویش به پای او مالید و
ورم و صدمه پای او برای همیشه بر طرف گردید و
همراه او به طرف یثرب حرکت کرد.^۲

۱ . بحارالانوار، ج ۱۹، ص ۱۱۶ .

۲ . کامل التواریخ، طبع بیروت، ج ۲، ص ۱۰۶ .

۱۶ / هجرت حضرت محمد ﷺ مبدأ تاریخ و تحول

یثرب، چشم انتظار پیامبر (صلی الله علیه وآله)

یثرب غیرعادی شده بود و شور و هیجانی بر شهر حکومت می کرد، مردم هر روز در کوچه ها و محلات به انتظار پیامبر بودند.

پیامبر روز جمعه^۱ وارد شهر یثرب شد، مردم سر از پا نمی شناختند. و چشم از چهره ی نورانی پیامبر برنمی داشتند.

پیامبر در یثرب استقرار یافت و شالوده ی اسلام و تمدنی عظیم را، بر اساس عدالت و ایمان ریخت.

۱. سیره ی ابن هشام، ج ۱، ص ۴۹۴. بحارالانوار، ج ۱۹،

دوره چهارم ، شماره یک / ۱۷

یثرب پس از ورود پیامبر تغییر نام داد و «مدینه النبی» یعنی شهر پیامبر^۱ لقب یافت و این سال به خاطر این واقعه‌ی مهم تاریخی یعنی پیروزی حق پرستی و عدالت، مبدأ تاریخ قرار گرفت، مردم در پرتو خورشید اسلام گویا از نو متولد شدند. اخلاق، رفتار و عقاید فرسوده و پوسیده همه عوض شد و برنامه و فرهنگ کامل و حیاتبخش جانشین آن گردید.

درسی از هجرت

اکنون ۱۴ قرن از واقعه‌ی عظیم هجرت می‌گذرد، تاریخ را ورق بزنیم و کوششها و

۱ . معجم البلدان، ماده ی یثرب و مجمع البحرین، ماده ی ثرب.

۱۸ / هجرت حضرت محمد ﷺ مبدأ تاریخ و تحول

سختی های مسلمانان را برای هجرت و بنیان گذاری اسلام مشاهده کنیم.

مسلمانان که از آزارها و شکنجه های قریش نجات پیدا کرده و محیطی آرام و موافق یافته بودند، به تن آسایی و خوشگذرانی روی نیاوردند، بلکه شب و روز برای وجود آوردن تمدن اسلام و گسترش آن کوشیدند.

همین فداکاریها و زحمات پیگیر مسلمانان بود که آنان را از بی سر و سامانی و اسارت نجات بخشید و به آنها سعادت و عظمت داد.

این خاطره باید هر سال به مناسبت سالگرد هجرت زنده شود و کوششها و زحمات مسلمانان صدر اسلام که به اتکاء ایمان به خدا و پیروی از

دوره چهارم ، شماره یک / ۱۹

دستورات پیامبر عالیقدر، توانستند انقلابی مقدّس و
ترقی عظیمی به وجود آورند، گوشزد شود و سرمشق
ما قرار گیرد.

ما باید این مطلب را به نسل بعد نیز بسپاریم
که مجد و عظمت آن روز مسلمانان در گرو ایمان و
کوشش بود و اگر بخواهیم دوباره آن را به دست
آوریم، ناگزیر باید بکوشیم.

پایان